

Σκέψεις για τα παιδιά και τους νέους που κατηχούμε

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Θεολογία και Ζωή](#)

Ζούμε σε μια εποχή που η κριτική για τον κόσμο μας φαντάζει αυτονόητη. Συνήθως η κριτική αποσκοπεί στο να καταδείξει τα αρνητικά της πραγματικότητας και πόσο διαφορετικοί «εμείς» είμαστε. Η έννοια του «εμείς» είναι βεβαίως απαραίτητη για τη ζωή μας. Αν δεν ανήκουμε σε μία ομάδα, σε μία κοινότητα, σε μία παρέα, δεν έχει νόημα η ύπαρξή μας. Όχι όμως γιατί δεν μπορούμε να επιβιώσουμε. Είναι η ανασφάλεια και η μοναξιά που μας δυσκολεύουν. Όταν υπάρχει η βεβαιότητα του «ανήκειν», τότε μπορούμε να διαμορφώσουμε αυτό που ονομάζεται «ταυτότητα» και, παράλληλα, να έχουμε κριτήρια για να

συγκρίνουμε τον εαυτό μας με άλλους, τους οιοσδήποτε άλλους, αυτούς που ανήκουν σε έναν άλλο κόσμο, σε μια άλλη κοινότητα, σε μια άλλη ομάδα, που έχουν άλλη ταυτότητα. Η κριτική συνεπάγεται την συνείδηση της διαφορετικότητάς μας, ενώ την ίδια στιγμή μάς κάνει να αναπτύσσουμε άμεσα ή έμμεσα ένα αίσθημα ανωτερότητας έναντι των άλλων.

Η κριτική αυξάνει το επίπεδο της εκτίμησης για τον εαυτό μας και την ταυτότητά μας. Ταυτόχρονα, αν βλέπουμε να δικαιώνεται, συνήθως από μεμονωμένα περιστατικά και συμπτώματα, καθότι συνήθως δύσκολα μπορούμε να διακρίνουμε το δάσος και πιο εύκολα μένουμε στο δέντρο, τότε νιώθουμε ότι έχουμε λόγους για να είναι η συνείδησή μας ήσυχη, η αποστολή μας εκπληρωμένη, το ήθος μας ξεχωριστό. Η κριτική, αν δεν προσέξουμε, εύκολα μας οδηγεί στο δρόμο του μεγαλαύχου Φαρισαίου και στην απόρριψη των ταπεινών τελωνών αυτού του κόσμου, και, παράλληλα, δεν μας επιτρέπει να διαπιστώσουμε τις δικές μας αδυναμίες, τα δικά μας προβλήματα, ό,τι μας κάνει να ταυτιζόμαστε ως προς το ήθος, χωρίς να το καταλαβαίνουμε, στην ουσία με αυτούς που κρίνουμε. Γιατί κι εκείνοι το ίδιο κάνουν για μας. Μας κρίνουν και μας απορρίπτουν.

Ίσως αυτές οι σκέψεις να φαντάζουν άσχετες με το θέμα της εισήγησης που είναι «σκέψεις για τα παιδιά που κατηχούμε». Ποιος από εμάς όμως δεν θα παραδεχτεί ότι όταν ο νους του πηγαίνει στα παιδιά και τους νέους που κατηχούμε, η πρώτη κίνηση είναι να λειτουργήσει κριτικά απέναντί τους, σα να μην είναι και ο ίδιος μέλος του κόσμου που ζούνε τα παιδιά και οι νέοι, σα να μην αντιμετωπίζει πάνω-κάτω τα ίδια προβλήματα που κι εκείνα αντιμετωπίζουν, σα να είναι ο ίδιος τέλεια κατηχημένος και να καλείται να κατηχήσει ακατήχητους.

Ζήτησα από κάποιους κατηγητές, νέους στην ηλικία, να μου περιγράψουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά και οι νέοι σήμερα. Δείτε τι μου απάντησαν:

Οι νέοι μας σήμερα βιάζονται να μεγαλώσουν. Έχουν ανάγκη από σταθερές παρέες. Ανήκουν στη γενιά της εικόνας και της εικονικής πραγματικότητας, των sms και των reality show. Κατακλύζονται από συνεχή πληροφόρηση χωρίς ουσιαστικό περιεχόμενο. Δεν βιώνουν σχέσεις γνήσιας επικοινωνίας. Έχουν ανάγκη από συζήτηση. Τα ιδανικά και οι στόχοι τους ορίζονται από τρίτους και από τις προτεραιότητες που θέτει η σύγχρονη εποχή. Η Εκκλησία για τους περισσότερους εκπροσωπεί έναν πεπαλαιωμένο θεσμό. Η ψυχαγωγία τους έχει χάσει το νόημά της. Ο σύγχρονος πολιτισμός τους προκαλεί απογοήτευση και μελαγχολία (χαρακτηριστικό παράδειγμα οι emo). Ως νέοι διαθέτουν σημαντικό πνευματικό και ψυχικό δυναμικό, αλλά το ρεύμα του σήμερα επιδιώκει να τους το ανατρέψει. Η δημιουργική τους φαντασία περνάει κρίση. Αντιδρούν στις συμβουλές και θεωρούν

πως έχουν μόνο δικαιώματα σε μια εποχή που κυριαρχεί το σύνθημα «Πέραν καλά». Έχουν ανάγκη από μια γνήσια αγκαλιά και κατανόηση. Έχουν ενθουσιασμό για ό,τι είναι αυθεντικό. Η γνώση γι' αυτούς εξαντλείται στην χρήσιμη ύλη των Πανελληνίων, στα αναγκαία για την είσοδο στο Πανεπιστήμιο και την επαγγελματική καταξίωση, με το «αμερικάνικο όνειρο» για την επιτυχία να είναι η βάση της ζωής τους. Προτιμούν να διαβάζουν βιβλία με μυστήριο, μαγεία, αποκρυφισμό, περιπέτεια. Αρκετοί είναι παιδιά διαλυμένων οικογενειών. Έχουν ανάγκη να παλέψουν για κάτι, αλλά φοβούνται κιόλας όταν έρθει αυτή η ώρα ή βαριούνται τον κόπο. Δεν ενδιαφέρονται για τα καλά και συμφέροντα των ψυχών τους, παρότι έχουν μεταφυσικές αναζητήσεις και τους αρέσει να συζητούν για το Θεό, το θάνατο και την μετά θάνατον ζωή. Η ζωή τους κάνει να πλήττουν, καθώς παραδίδονται στις εφήμερες απολαύσεις. Ζούνε σε έναν κόσμο που τους παρουσιάζει το παιχνίδι των πολλαπλών επιλογών, ενώ στη ουσία υπάρχει ένας μονοτροπισμός: ή ακολουθείς το ρεύμα ή είσαι απόβλητος. Έχουν την ανάγκη να αισθάνονται in. Δουλεύουν, σκέφτονται, παίζουν, διασκεδάζουν ατομικά, παρότι αντλούν χαρά από το ομαδικό παιχνίδι όταν το γνωρίσουν. Φοβούνται την ανεργία, δεν φοβούνται το τσιγάρο και τα ναρκωτικά. Ζούνε σ' έναν κόσμο που η Εκκλησία και ο Χριστιανισμός απαξιώνονται συστηματικά. Παρ' όλα αυτά ενδιαφέρονται να ακούσουν και εξακολουθούν να συγχωρούν και να αγαπούν.

Δεν ξέρω αν απαντούσατε με διαφορετικό τρόπο, αν προσθέτατε ή αν αφαιρούσατε. Δεν μπορώ να αρνηθώ το ρεαλιστικό των τοποθετήσεων. Δεν μπορώ όμως και να μην σταθώ στο ότι οι περισσότερες παρατηρήσεις διατυπώνονται με το ύφος της κριτικής. Είναι διαπιστώσεις που έρχονται αυτόματα στην σκέψη όλων μας. Δεν σημαίνει ότι δεν προέρχονται από αγάπη. Όμως, εμφιλοχωρεί σ' αυτές η αίσθηση ότι εμείς οι μεγαλύτεροι, οι ιερείς, οι κατηχητές είμαστε διαφορετικοί. Και καλούμαστε αυτή την διαφορετικότητά μας να την δώσουμε στους νέους και τα παιδιά για να τους κάνουμε να έρθουν στο δικό μας κόσμο, στην Εκκλησία μας που, βεβαίως, «είναι μια ανοιχτή αγκαλιά γι' αυτούς», χωρίς όμως εμείς να είμαστε έτοιμοι να αποβάλουμε την αίσθηση της αυθεντίας.

Κάθε φορά που στέκομαι ενώπιον των παιδιών της κατηχητικής ομάδας του Δημοτικού προσπαθώ να μην σκέφτομαι τίποτε από όλα αυτά. Να μείνουν ο νους μου και η καρδιά μου σε μιαν άλλη σκέψη. Ότι αυτά τα παιδιά είναι εικόνες Θεού που δεν θέλω να έρθουν στην Εκκλησία μου ή στην Εκκλησία μας αλλά που είναι η Εκκλησία μου ή η Εκκλησία μας. Όπως κι εγώ είμαι η Εκκλησία μου ή η Εκκλησία μας. Όπως κι εσείς είστε η Εκκλησία μου ή η Εκκλησία μας. Και σκέπτομαι πώς θα ήθελε ο Χριστός μας να μιλήσω σ' αυτά τα παιδιά. Απροετοίμαστος ή προετοιμασμένος; Με συγκεκριμένη κατηχητική ύλη ή όπως μου έρχεται; Με βάση το παρελθόν ή με βάση το παρόν και το μέλλον; Με διάθεση παιχνιδιού,

τραγουδιού, ψαλμωδίας ή με διάθεση σοβαρότητας, έμπνευσης υγιούς συμπεριφοράς, αξιών, προτύπων, ιδανικών; Με το δήθεν του μεγάλου ή τον αυθορμητισμό του παιδιού που ενίοτε σε κάνει να μην τα αντέχεις;

Η απάντηση που έχω δώσει στον εαυτό μου, από τα χρόνια που κι εγώ ήμουν μαζί σας, αλλά και από πιο παλιά, είναι ότι ο Χριστός θα ήθελε να μιλήσω στα παιδιά σύμφωνα με τα χαρίσματά μου, τα τάλαντά μου, τις δωρεές που Εκείνος μου έχει δώσει. Να βάλω τον κόπο μου και ταυτόχρονα την προσευχή μου, όχι θέλοντας να δείξω στα παιδιά ότι είμαι διαφορετικός και τους καλώ σε μια Εκκλησία διαφορετική από τη ζωή τους, αλλά όντας αυτός που είμαι. Σύνδουλος, συνάνθρωπος, φίλος, πατέρας, με τις χαρές και τις λύπες μου, τις πτώσεις και τις αναστάσεις μου. Να τα βοηθήσω να μάθουν με το μυαλό και τη γνώση για την πίστη και το Θεό, αλλά και να τα κάνω να νιώσουν ότι η Εκκλησία είναι το σπίτι τους, ένα σπίτι που έχει πάντοτε τις πόρτες ανοιχτές. Που δεν λειτουργεί με γνώμονα την δικαίωσή του για ό,τι βλέπει, αλλά θέλει, προσεύχεται, εργάζεται για την επιστροφή τους στην αγκαλιά της. Ότι η Εκκλησία αγκαλιάζει την μοναξιά τους, την τρέλα τους, την τεμπελιά τους, την λύπη τους, την ακαταληψία τους και το μόνο που θέλει από αυτούς είναι να την κάνουν σπίτι τους και να τρώνε στο τραπέζι της. Να βλέπουν και να ζούνε με αγάπη και να παλεύουν, λιγότερο ή περισσότερο δεν έχει σημασία, για την ελευθερία τους. Ξέρω ότι αγάπη κι ελευθερία χωρίς Χριστό δεν έχουν νόημα και αληθινό περιεχόμενο. Όμως ξέρω πως ο δρόμος έχει πολλά μονοπάτια και ο καθένας πιθανότατα θα ακολουθήσει τελικά το δικό του. Δε με νοιάζει ποιο είναι αυτό. Με νοιάζει κι εκεί είναι για μένα η έννοια της κατήχησης, να θυμηθεί το παιδί ότι ο Χριστός δεν το εγκαταλείπει σε όποιο μονοπάτι κι αν διαλέξει, αρκεί να θέλει να Τον νιώσει παρόντα στη ζωή του.

Όταν στέκομαι μπροστά στα μεγαλύτερα παιδιά του Γυμνασίου και του Λυκείου, εκεί νιώθω ότι δεν μπορώ να κάνω κατήχηση. Πρέπει να μάθω να ακούω. Και η ακοή αυτή έχει να κάνει με τις φιλίες τους, τα ενδιαφέροντά τους, τους καθηγητές και τους βαθμούς, τις εκπομπές στην τηλεόραση, τον αγώνα της Κυριακής. Και τότε θα έρθει η ώρα να ξετυλίξουμε το κουβάρι της κατήχησης. Να πιαστούμε από τον προβληματισμό τους και να δώσουμε το μήνυμα της πίστης. Να πούμε την ιστορία από την Γραφή, το Γεροντικό, τους Πατέρες, τους Αγίους, να την πάμε στην πραγματικότητά τους και να αφήσουμε τον σπόρο του Λόγου να καρπίσει. Γιατί τελικά ίσως περισσότερο παρά ποτέ η κατήχηση σήμερα είναι σπορά. Σπορά για την οποία δεν περιμένεις κανένα αποτέλεσμα. Σπορά σε μικρό ποίμνιο. Σπορά που σε κουράζει γιατί δεν βλέπεις γη αγαθή. Ίσως γιατί την προσεγγίζεις με την κριτική ότι η δική σου είναι αγαθή. Και δεν είναι.

Στην μικρή μου έρευνα ανάμεσα στους κατηχητές σταχυολόγησα προτάσεις που

είμαι βέβαιος ότι θα τις έχετε ξανακούσει, αλλά και που δεν είναι κακό να τις έχουμε υπ' όψιν μας:

Η εικόνα με το Χριστό να χτυπά την πόρτα, το πόμολο της οποίας είναι από μέσα, είναι η εικόνα της Εκκλησίας στην εποχή μας. Αγάπη κι υπομονή. Η Εκκλησία να μην στέκεται σε ηθικιστικά διδάγματα κάνοντας τους νέους να έχουν τύψεις και ενοχές. Να τολμά να μιλά για θέματα του σήμερα, που ενδιαφέρουν τους νέους. Να δημιουργεί μέσα από την κατήχηση κύκλους, παρέες στις οποίες θα γίνονται συζητήσεις και θα αναπτύσσονται δραστηριότητες με κέντρο τις ανθρώπινες σχέσεις. Οι ιερείς και οι κατηχητές να είναι διαθέσιμοι για διάλογο και παρέα με τους νέους στις ενορίες, τα κατηχητικά, τις κατασκηνώσεις. Να μην αισθάνονται οι νέοι θεατές ή επισκέπτες στην Εκκλησία αλλά να τους ανατίθενται πρωτοβουλίες. Να παίζουν οι νέοι στο χώρο της κατήχησης. Να τους γνωρίσει η Εκκλησία το Χριστό όχι εγκλωβισμένο σε μια εποχή που δεν καταλαβαίνουν, αλλά το Χριστό που ζει ανάμεσά τους και σήμερα. Οι νέοι έχουν ανάγκη από πρότυπα και παραδείγματα. Η Εκκλησία να εκφράζει με τη στάση της χαρά και όχι μιζέρια. Να μην είναι ο λόγος της αφοριστικός, αλλά μεστός από επιχειρήματα και αγάπη. Να μην εκφράζει την οδό της τιμωρίας, αλλά της σωτηρίας. Να έχει τη διάθεση να βοηθά τους νέους να ανακαλύψουν ιδανικά, τον εαυτό τους, τις δυνατότητές τους, να νιώσουν ξεχωριστά πρόσωπα σε μια εποχή που προωθείται η μαζοποίηση. Μέσα από τη σύγχρονη τέχνη, τον πολιτισμό και τα μέσα της εποχής, ακόμα και την εμπορευματοποιημένη εκδοχή τους, να προβάλλει η Εκκλησία τη στάση ζωής της και το περιεχόμενό της. Όχι στα αναχρονιστικά μέσα. Η Εκκλησία να χαμογελάει στους νέους και τα παιδιά.

Ξέρω ότι μάλλον τίποτε από αυτά δεν έχω πετύχει στη διακονία μου ως κατηχητής. Θα μπορούσα να επικαλεστώ πολλές δικαιολογίες. Δεν έχω συμπαράσταση, δεν έχω χρήματα, δεν έχω χώρους, δεν έχω κίνητρα, δεν έχω απέναντί μου παιδιά τα οποία να μπορούν να με καταλάβουν, οι γονείς δεν βοηθούν, υπάρχει αδιαφορία και ό,τι άλλο.

Δεν επικαλούμαι όμως καμία.

Κι αυτό γιατί πιστεύω ότι ο Χριστός μου ζητά να σπείρω. Κι αυτό που μου λείπει θα το συμπληρώσει Εκείνος. Σ' αυτό που είμαι άρρωστος, Εκείνος θα δώσει τη γιατρεία. Αρκεί η διάθεση της καρδιάς μου να υπάρχει. Η προαίρεσή μου. Το γνωμικό μου θέλημα να είναι προσανατολισμένο στο δικό Του. Κι Εκείνος θα βοηθήσει.

Καθώς ξεκινά η νέα ιεραποστολική χρονιά ας αναρωτηθούμε μπροστά στα παιδιά που η Εκκλησία και ο Επίσκοπος θα μας εμπιστευθούν όχι τι παιδιά είναι, αλλά

εμείς ποιοι είμαστε. Με όση ταπείνωση σηκώνουμε και όση προσευχή ας θέσουμε τα χαρίσματά μας στον αμπελώνα του Κυρίου, καλλιεργώντας τον εαυτό μας όχι για να δείξουμε φαρισαϊκή ανωτερότητα, αλλά γιατί θα ηχεί στα αυτιά μας και στην καρδιά μας η φωνή του Κυρίου: «βόσκε τα αρνία, ποιμάινε τα πρόβατά μου».

του π. Θεμιστοκλή Μουρτζανού
Ομιλία στο Συνέδριο Κατηχητών της Ιεράς Μητροπόλεως Δημητριάδος και
Αλμυρού

Πηγή: Καθεδρικός Ιερός Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου Χολαργού